

ILGUDĀJUMS

Madara Pauzere

LAI BŪTU GLUDS

Lai audums taptu gluds, gludeklis izmanto siltuma, elektrības un mehāniskās enerģijas kombināciju, kā arī tvaiku.

Ja tu pajautātu mammai, kuras no sadzīves iekārtām viņai noder visvairāk, ļoti ticams, ka gludeklis būtu topa augšgalā. Tomēr ne vienmēr tas bijis cilvēkiem tik viegli lietojams un ērts kā šodien.

Pirmie - ķīnieši

Par gludekļa vectētiem tiek uzskatīti plakani akmeņi, ko sadzīvē lietoja ķīnieši. Vēlāk sāka izmantot ipašas metāla ogļu pannas ar augstām malām. Tās vispirms tika piepilditas ar kvēlojošām oglēm, pēc tam pārbērtas ar smiltim. Zināms, ka arī vikingi gludināšanai izmantoja sakarsētus akmeņus.

Kokogļu gludeklis.

ta vieglāka konstrukcija – nūtā bija ar karstām oglēm piepildīta metāla kārba. Iki pa laikam ar īpašām plēšām gludeklim bija jāpūs virsū gaiss, lai uzturētu karstumu. 19. gadsimta beigās un 20. gadsimta sākumā lietoja gludekļus, kas darbojās,

Ar karstām oglēm

Mūsdienās gludekļiem līdzīgus sāka izmantot tikai 17. gadsimtā. Eiropā lietoja uz ugns uzkarsētas viengabala dzelzs gludekļus. Vēlāk tika veido-

Gludeklim līdzīgus priekšmetus varam atrast jau senajās civilizācijās, tomēr pirmo elektrisko gludekli 1882. gadā Ņujorkā patentēja amerikānu izgudrotājs Henrijs Silijs. Tā apsildīšanas ierīce nebija iemontēta gludekļi, bet atradās āpusē.

Henrijs Silijs un viņa elektrisks gludeklis. Tas svēra nepilnus septiņus kilogramus, un tam bija nepieciešams ilgs laiks, lai uzsiltu.

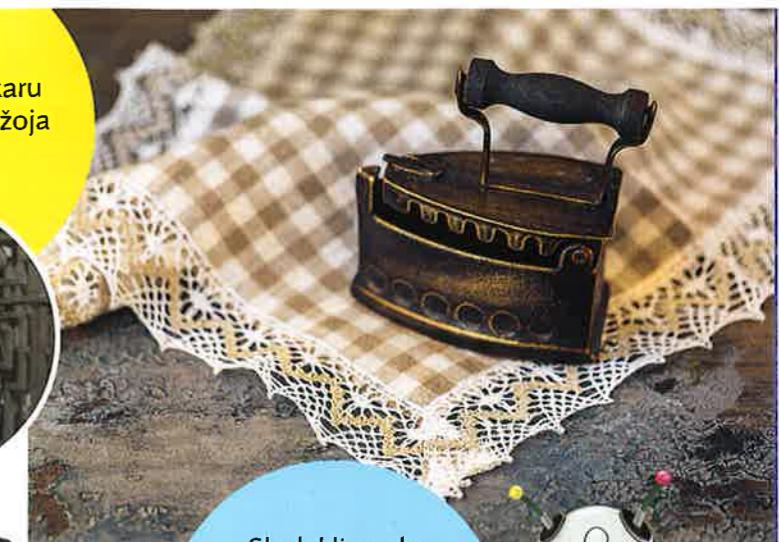
Elektriskos gludekļus starpkaru periodā Latvijā ražoja rūpniecība VEF.

Kokogļu gludeklis.

"Rigathernz" firmas gludeklis, kas ražots 20. gadsimta 20. gados.

Gludekli angļu valodā sauc par "iron", kas latviešu valodā nozīmē "dzelzs", jo vēsturiski tas tika izgatavots no dzelzs.

Mūsdienās pieejamie tvaika gludekļi patēri par 25% mazāk elektrības nekā parastie gludekļi.

Elektrība atvieglo ikdienu

Lidzīgu šodien zināmajam gludeklim izgudroja pirms 141 gada. Tas bija iespējams pēc tam, kad 1835. gadā tika izgudrots elektromotors. Tvaika enerģiju pamazām nomainīja pret elektroenerģiju. Elektrības izmantošanas sākums bija liels pagrieziena punkts. Vēl pirms elektriskā gludekļa pasaule ie-pazina arī elektromehānisko telegrafa aparātu, Londonas metro, dinamītu, rakstāmmašīnu, telefonu, elektrisko spuldziņu, elektrisko dzelzceļu, skaņuplašu atskanotāju, elektrostaciju un pat košlājamo gumiju.

Gudrie gludekļi

Izvēloties gludekli, jāpievērš uzmanība tieši virsmas pārklājumam. Jo kvalitatīvāks virsmas pārklājums, jo labāk gludeklis slīd un to nevar tik viegli sa-skrapēt. Gludekļu tehnoloģijas tiek attīstītas. Jau ir pieejami modeļi ar iestrādātiem senso-riem, kas atpazīst audumu, un gludekli uzkarsē līdz atbilstošai temperatūrai, novēršot jebkuru bojāšanas risku.

Mūsdienās pieejami arī gludekļi, kas aprīkoti ar viedājām tehnoloģijām – kameru un mākslīgo intelektu, padarot gludināšanu īpaši modernu, ātru un vieglu.